

строительства, эксплуатации зданий и сооружений: дисс. на соискание науч. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Уголовный процесс; криминалистика; оперативно-розыскная деятельность» / И.В. Веренич. - М.: 2010. - 179 с.

Джу́жа О.М., головний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

КРИМІНОЛОГІЧНА ПАРАДИГМА ГАНСА ГРОСА

Розглядаючи спадщину великого криміналіста і аналізуючи його наукові досягнення вважаємо, що основу для вивчення і розкриття злочинів Г. Гросс бачив у встановленні фактичних обставин, вивченні реалій (фактів), витоків девіантної поведінки.

У 1898 р Гросс заснував журнал «Архив для уголовной антропологии и криминалистики» [1]. Цей німецькомовний журнал з'явився фактично першим виданням для публікацій, що відносяться до дисциплін, які мали узагальнену назву «допоміжні науки кримінального права» [2]. Так, у вступі до першого номера названого журналу Г. Гросс визначав кримінальну антропологію і криміналістику як допоміжні науки кримінального права.

На думку Гросса, кримінальна антропологія являє собою науку про духовні та фізичні прояви в людині у зв'язку зі злочином [3]. Г. Гросс закликав вести спостереження за злочинцями та злочинами, що вони вчиняють, збирати отримані відомості, порівнювати їх і пояснювати, а також емпірично розробляти «якості злочинця», їх характерні особливості та зв'язки із вчинюваними ними злочинами.

Журнал «Архив для уголовной антропологии и криминалистики» отримав позитивні відгуки від наукових і практичних працівників, і це сприяло боротьбі зі злочинністю.

Протягом наступних 16 років було випущено в світ 65 примірників альманаху, кожен з яких був об'ємом не менше 400 сторінок і видавався під редакцією Г. Гросса.

Використовуючи досягнення кримінально-біологічної школи, результати наукових досліджень того часу з психіатрії та психології, а також особистий досвід, Гросс видав в 1898 р книгу «Кримінальна психологія» («Kriminalpsychologie»), обсягом понад 700 сторінок. Цю роботу Гросс присвятив дослідженню особистості злочинців, «психологічних інстинктів злочинців», значенню показів різних свідків, помилок сприйняття і свідчень учасників процесу і т.п.

Точкою відліку історії розвитку кримінології став час заснування Г. Гросом інституту, в якому мала викладатися дисципліна, якій раніше юридичні факультети не надавали великого значення - «Феноменологія злочину». Завданням цього інституту було також забезпечення подальшого розвитку цієї дисципліни [4]

У 1910 році Г. Гросс в університеті Граца засновує самостійний інститут кримінології з метою «підключання допоміжним наукам». Він налічував шість відділень:

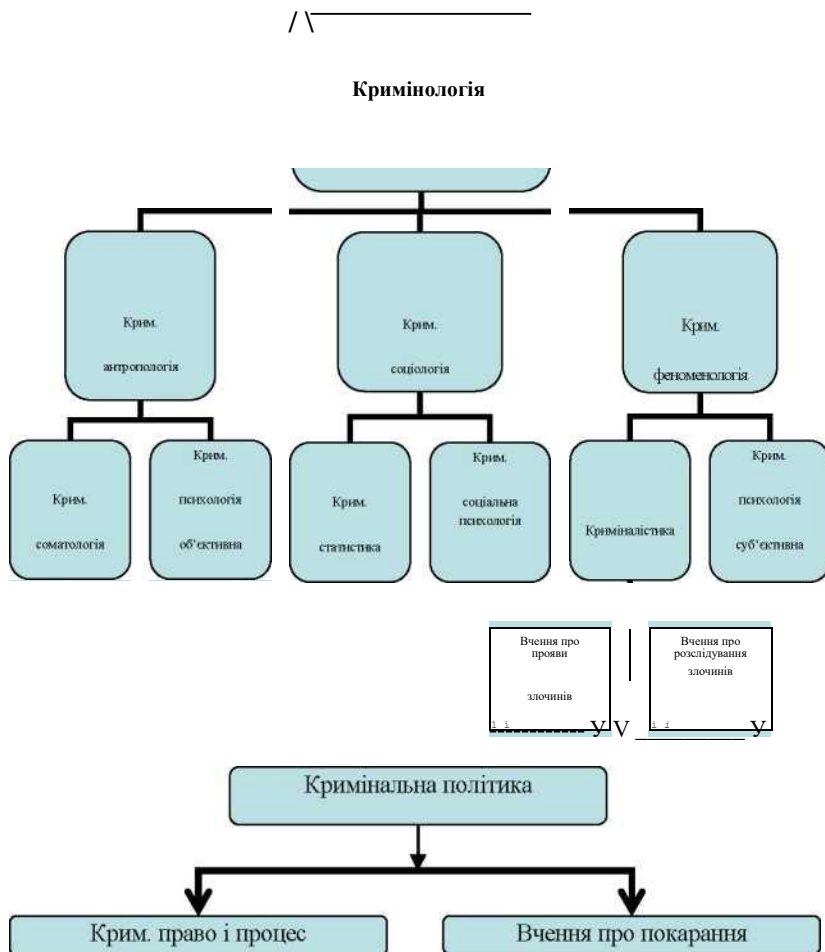
- Кримінальних допоміжних наук (кримінальна психологія, кримінальна антропологія, кримінальна статистика та криміналістика);
- Лабораторія;
- Криміналістична станція;
- Журнал «Архів для кримінальної антропології та криміналістики»;
- Довідкова бібліотека;
- Кримінальний музей.

Після створення зазначеного інституту в університеті Граца Гросс в 1913 р визначив необхідність створення подібного інституту в одному з університетів Німеччини, вважаючи для цього найбільш підходящим Берлінський університет. У ці роки Г. Гросс займався науковими дослідженнями, пов'язаними з «типовим в ході злочину», а також зі «структурами злочинів» [5]. Ці дослідження актуальні і сьогодні, і ними поглиблено займаються вітчизняні кримінологи та криміналісти.

У німецькомовному просторі Г. Гросса називають «засновником кримінології та криміналістики» [6,7].

І на завершення аналізу місця кримінології та криміналістики в загальній системі кримінально-правових наук

Г. Гросс помістив таблицю, яку ми пропонуємо в його авторській інтерпретації [8]:

На наш погляд, який не претендує на істину в останній інстанції, вчений доводить, що загальнотеоретичною наукою для кримінально-правового циклу є кримінологія. І там де вона розвивається в рамках юриспруденції (кримінального, кримінально-

виконавчого права, кримінального процесу, криміналістики кримінальної психології і т.п.) співвідношення кримінології і цих наук можна порівняти із співвідношенням теорії держави і права та інших юридичних дисциплін.

Як вчений Г. Гросс залишив нам у спадщину понад півтори тисячі науково-теоретичних та практичних видань з психології, кримінології, криміналістики, кримінального права та процесу, які і сьогодні вкрай актуальні, бо тісно пов'язані з практичною діяльністю кримінолога, психолога, слідчого, експерта-криміналіста.

Список використаних джерел

1. Archiv fur Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik (since 1916 - «Criminology archive»). After G.Grossa's death in this magazine were engaged G. Horkh, the River Geyndl, F.Maynert, F.Geerds, etc. As of 31.12.1975 the magazine totaled 150 volumes.

2. Гросс Г. Руководство для судебных следователей как система криминалистики. Перевод с немецкого, 4-е дополненное издание, перевод Л. Дудкин, Б. Зиллер. С.-Петербург, 1908. - С.8-10.

3. Gross H. Aufgabe und Ziele // Archiv fur KriminalAnthropologie und Kriminalistik Bd. 1. 1899.

4. Ганс Гросс: праці вченого та література про нього з фондів Наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: до 100-річчя з дня смерті: бібліографічний покажчик / уклад.: С. І. Нежурбіда, М. П. Дячук, Р. В. Сабадаш, Н. М. Загородна; наук. ред.. С. І. Нежурбіда, Є. Д. Скулиш. - Чернівці: Книги-XXI, 2015. - 222 с.

5. Stolt F.D. Hans Gross (1847-1915). Be- grunder der modernen Kriminalistik // Der Krimi- nalist. 2009. No. 4.

6. Fiest H. Ludwig Hugo Franz von Jagemann // Kriminalistik und forensische Wissenschaften. 1970. P. 269

7. Weihmann R. Kriminalistik. Fur Studium und Praxis. 10 Auflage. Verlag Deutsche Polizei- literatur. Hilden. 2007.

8. Гросс Г. Руководство для судебных следователей как система криминалистики. Перевод с немецкого, 4-е дополненное издание, перевод Л. Дудкин, Б. Зиллер. -Петербург, 1908. - С. 8-10. С. XVIII.